

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. II. Resolvitur quvstio circa Ideas, sint nécne quid adæquatè Deo
intrinsicum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

VII.
Et modo se
habet Idea
in intellectu,
quo finis in
voluntate.

VIII.
Secunda
sententia
Ideas affer-
ri esse ada-
quata Deo
intrinsicis.

IX.
Sancti Pa-
tres Ideas
ponunt Deo
intrinsicis.

S. Augustin⁹
S. Dionysius
S. Damascen-
nus.

X.
Ratio cur
Ideas esse de-
beant Deo
intrinsicis.

Tertio: eo modo se habet exemplar seu *Idea* respectu intellectus, quo finis respectu voluntatis; ut enim hic movet ad appetitionem, ita illud dirigit ad imitationem sui: sicut autem in fine, non cognitio, sed bonum ipsum cognitum movet & allicit, (cognitio enim non omnino appetitur) ita in exemplari, non actus illud representans, sed res ipsa representata dirigit, utpote quae sola proponitur imitanda, quamvis non minus requiratur cognitio, ut exemplar dirigat, quam ut finis moveat. Sicut ergo finis, non subjective, sed objective tantum est in intellectu, ita & exemplar. Nonnulli tamen volunt, *Ideam*, seu exemplar, non esse rem ipsam quae facienda proponitur, mente conceptam; sed aliam, quam nobis representamus, & ad eam imitationem rem illam, quam facere intendimus, effor-

Secunda sententia affirmat, non rem ullam extra Deum, adeoque nec creaturas objective in mente divina existentes, esse *Ideas*, seu exemplaria; sed ait, haec esse quid Deo intrinsicum, ipsamque Dei essentiam, vel cognitionem, prout ad creaturas terminatur, easque ut factibiles representat, sicque *Ideas* asserit esse quid increatum. Ita S. Thomas 1. p. q. 15. a. 1. praecipue ad 3. & ar. 2. corp. & ad 1. & alibi saepe: S. Bonav. in 1. d. 35. q. 1. Alensis 1. p. q. 23. mem. 4. a. 1. Capreolus in 1. d. 35. & 36. Henricus quodl. 9. q. 2. Cajet. 1. p. q. 15. a. 1. ubi etiam idem docent plerique ex Thomistis, Ferrara 1. cont. Gen. cap. 54. Suarez hic lib. 3. cap. 5. n. 6. & Disp. 25. Metaph. sect. 1. Vasquez 1. p. d. 71. cap. 2. Granada hic, tract. 7. Disp. 1. num. 6. Tannerus 1. p. Disp. 2. q. 9. dub. 1. num. 4. & alii.

Et sane negari nequit hanc esse communem sanctorum Patrum sententiam, qui *Ideas* rerum dicunt esse aeternas, improductas, immutabiles &c. Sic enim imprimis loquitur S. Augustinus lib. 83. qq. q. 46. *Idea*, inquit, sunt principales quaedam formae, vel rationes rerum stables, atque incommutabiles, quia ipso formatae non sunt, ac per hoc aeternae, ac semper eodem modo se habentes, quia divina intelligentia continentur. Sed cum ipso neque oriuntur, neque intereant, secundum eas tamen formari dicitur omne quod oriri & interire potest, & omne quod oritur & interit. Et tract. 1. in Joannem, verba illa, Quod factum est, in ipso vita erat, explicat, quatenus scilicet in Deo est per *Ideas*: sic enim ait, illud esse ipsam vitam, & rationem increatam sapientiae Dei, quae est vita per essentiam. Idem docet S. Dionysius, S. Damascenus, & alii, qui videri possunt in auctoribus citatis.

Ratio denique est: ipso facto enim quod artifex hac cognitione sit instructus, habeatque actum intellectus quo sibi opus faciendum representat, nihil ei deest ad artificiosam rei formationem; sed per hanc cognitionem dirigitur ad eam sine erroris periculo producendam: ergo influit suo modo in rei effectiorem, sicque nihil ipsi deest ad rationem *Ideae*, & exemplaris.

SECTIO SECUNDA.

Resolvitur questio circa *Ideas*, sint necne quid adequatè Deo intrinsicum.

I.
Idea forma-
lis & ob-
iectiva inti-

EGO, ut quid hac in re sententiam, declarem, existimo ambas haec inter se conciliari sententias posse, & dici utramque *Ideam*, tam forma-

lem scilicet, quam objective, unum exemplar totale constituit, & in suo genere ad artificis directionem & effectiorem operis concurrere, nec *Ideam* formalem seu actum intellectus, alio modo ad hoc deservire, nisi in quantum representat & proponit *Ideam* objective, seu rem faciendam, quam artifex intuendo, ex ea tanquam prototypo, ac veluti regulà, ad illius productionem dirigitur. Nec ergo objectum sine cognitione, nec cognitio sine objecto quidquam facit, sed utrumque suo modo, objectum ut quod, cognitio ut quo, ad rei effectiorem concurrunt, ea fere ratione qua supra num. 7. diximus de fine. Patres verò loquuntur tantum de *Idea* formali.

Solum noto, auctores secundae sententiae supra numero octavo posita, in modo eam defendendi esse divisos: plerique enim aiunt, cognitionem divinam, ut directe tendit in creaturas, esse earum *Ideam*: alii verò, ut Cajetanus hic, a. 2. Ferrara citatus, Bannez 1. 2. q. 15. a. 1. & Molina hic, a. 1. Disp. 2. asserunt Essentiam Divinam, non ut cognitio est, sed ut à se reflexe est cognita imitabilis à creaturis, esse *Ideam*. Sed contra hoc postremum est; Deus enim, eo ipso quod ejus cognitio tendat in res possibles, habet earum *Ideas*; ex illa namque cognitione potest perfecte ad earum productionem dirigi.

Deinde *Ideae*, seu exemplar, ejusmodi esse debet, ut non aliqua tantum rei faciendae in se praedicata contineat, sed omnia; alioqui per illud cognitum dirigi nequit artifex ad perfectam rei illius formationem; nec enim plus ex vi exemplaris efficere potest, quam in exemplari relict: in Deo autem particulares creaturarum rationes, equi scilicet, leonis, lapidis &c. ut supra Disp. 6. sect. 3. ostendi, formaliter non inveniuntur, sed generalia tantum quaedam rerum praedicata, Entis nimirum, aut substantiae, & alia quaedam, Deo cum creaturis communia: ergo Deus merè intuendo suam Essentiam, ut imitabilem à creaturis, dirigi nequit, nisi ad praedicatum Entis, vel substantiae, in his producendum; in his enim solis Deus, à creaturis, saltem inanimatis, est imitabilis; imò à nullà omnino creaturà est quoad omnia quae in rebus creatis continentur, imitabilis, cum, ut dixi, particulares rerum creaturarum rationes in Deo non reperiantur.

Quòd si quis ideo velit Deum esse *Ideam* creaturarum, quia illas videt in sua Omnipotentia: hoc est conti à rationem & conceptum exemplaris, quòd nimirum ut similitudo objective dirigere debet ad rei effectiorem, potentia autem rerum productiva (in causis praesertim æquivocis, qualis est Omnipotentia divina respectu creaturarum) est rebus per eam producendis dissimilima. Unde nullus unquam dixit, Caelum esse *Ideam* metallorum, quamvis in se virtutem contineat eorum productricem.

Non tamen negaverim, quando Deus in sua Omnipotentia cognoscit creaturas, has etiam hoc modo cognitias esse *Ideas*, seu exemplaria objective: nec enim ut aliquid sit exemplar, requiritur ut cognoscatur immediate; quacunque enim ratione cognoscatur, modo cognoscatur perfecte, dici potest *Idea*, cum artificem ad sui formationem possit dirigere: at secundum S. Augustinum, ut supra vidimus, melius & perfectius cognoscuntur creaturae in Creatrice Essentia, quam in seipsis: ergo hoc modo cognitae dici possunt *Ideae*.

Nec pro hac sententia facit, quod ad illius confirmationem à nonnullis adducitur ex Genesis capite primo, ubi dicit Deus: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*: cuius primò

grati unam
ideam, seu
exemplar
totale.

Diversi me-
do ad opus
concurrunt
Idea forma-
lis, & ob-
jectiva.

II.
Duplex
dus desin-
dendi, illa
esse Deo in-
trinsicis.

III.
Dei omni-
potentiam
rerum crea-
turarum in-
formationem
in se formaliter
non continet,
sicut esse
quod earum
exemplar.

IV.
Dei omni-
potentia
Idea creatu-
rarum, prout
in eam Om-
nipotentia
revertuntur.

V.
Creatura
tamen in
Omnipoten-
tia à Deo
cognita dici
possunt *Ideae*.

VI.
Quis scilicet
homo factus
sit ad similitu-
dinem Dei
primò

primò enim hoc ad summum probaret, Deum, non aliarum rerum, sed unius hominis esse *Ideam*, cum de solo homine dicitur, eam factum esse ad similitudinem Dei. Deinde, neque hoc probat: ut enim aliquid respectu alterius sit exemplar, seu *Idea*, non sufficit quæcunque similitudo, sed talis, ut omnia rei faciendæ prædicata per eam exprimantur, ut num. 3. ostensum est: multa autem prædicata hominis, ut corpus, animal, &c. in Deo non reperiuntur.

SECTIO TERTIA.

Inquiruntur quædam circa naturam Idearum.

I. *Idea obiectiva sunt plures res, formales ratione.*

QUÆRES primò, utrum in Deo sint plures *Ideæ*? Respondetur, *Ideas* obiectivas esse realiter plures: sunt enim, ut dixi, res ipsæ possibiles cognitæ, quæ inter se distinguuntur. *Ideæ* autem formales sunt realiter idem, cognitio scilicet divina, quæ indivisibilis est, utpote cum Deo identificata, & ipse Deus.

II. *Cur dicantur esse plures Ideæ in Deo, & non plures scientiæ.*

Dicuntur tamen plures, quia sunt prædicatæ, & peculiariter ad rerum effectiorem ordinatæ, quæ cum producantur singulæ, & una distincta sit ab aliâ, singulas etiam habere dicuntur *Ideas*, illam scilicet divinæ scientiæ partem, ut ita dicam, seu formalitatem, quæ unicuique correspondet. Quo sensu dixit S. Augustinus loco sect. 1. num. 3. citato, non eandem esse rationem hominis & equi, sed singula propriis esse creatura rationibus. Et hanc ob causam, dicimus potius esse in Deo plures *Ideas*, quam plures scientias, quamvis in rigore æquè dici posset in Deo esse plures scientias ratione nostrâ, ac plures *Ideas*.

III. *Deus omnino omnino rerum, quantumvis minutarum, habet Ideas.*

QUÆRES secundò: quantum rerum habeat Deus *Ideas*? Respondetur, omnium omnino quæ produci possunt, quantumvis sint exiguæ. Dicit tamen non incongruè potest, quod hic advertit S. Thomas a. 3. *Ideam* nempe compositi, omniumque in eo contentorum, accidentium scilicet, modorum, &c. vocari posse *Ideam* totalem, ex variis *Ideis* partialibus, rebus scilicet, quæ compositum illud complement & constituunt, respondentibus; ita ut una sit *Idea* partialis materiæ, alia formæ, alia unionis, alia hujus, alia illius accidentis &c. Sicut enim illa omnia unum integrant compositum, ita hæc unam integrant compositum *Ideam*. Universalium verò non habet Deus *Ideam*, cum illa non faciat, sed sola singularia.

IV. *Deus habet Ideam materialis peccati, habitus vitiosus, erroris, & similibus.*

P. Granado hic, tract. 7. Disp. 4. num. 7. ait Deum non habere *Ideam* materialis peccati; *Idea* enim, inquit, est causa rei cuius est *Idea*, Deus autem, materialis peccati nequit esse causa. At quicquid sit de nomine *causæ*, communis est Theologorum sententiæ, Deum ad materiale peccati, physice unâ cum voluntate creatâ concurrere; hoc autem sufficit, ut dicatur habere illius *Ideam*. Imò, ut ostendi Disp. 29. Phys. præcipue sectione 2. & 5. S. Thomas, & Theologi communiter dicunt, Deum, ut causam universalem physice ad materiale peccati concurrere. Idem existimo de errore, habitu vitioso, & similibus, Deum scilicet horum omnium habere *Ideas*, utpote ad quarum productionem, physice similiter concurrat.

V. *Habet Deus Ideam negationum, & privationum.*

QUÆRES tertio: utrum Deus habeat *Ideam* negationum & privationum? Negat P. Granado citatus num. 8. quia nullam habent negationes existentiam, circa quam exerceri possit causalitas extrin-

plaris: quæ de causâ dicunt omnes, Deum non habere *Ideas* entium rationis. Alii tamen asserunt habere Deum *Ideam* negationum & privationum, cum ab eo fieri aliquo modo possint; in Ægypto enim, & in morte Christi, destruendo lucem, causavit tenebras, & in universali Orbis diluvio homines & animalia tollendo; eorum aliquo modo fecit negationes, illorumque loco substituit.

QUÆRES quinto: habeatne Deus *Ideas* Verbi Divini, & Spiritus Sancti. Communis hac in re sententiæ est negativa: Patres siquidem & Theologi, dum de *Ideis* loquuntur, eas semper in ordine ad creaturas, resque extra Deum existentes explicant: eorum autem communi vocis hujus usurpationi, cum quæstio magnam partem sit de modo loquendi, multum est tribuendum.

Malè tamen Barnez hic, art. 1. Concl. 5. & Zuzmel q. 2. concl. 7. temerarium esse dicunt, vel etiam fortè errorem, aut errori proximum; asserere, Deum habere *Ideam* Verbi divini, & Spiritus Sancti; quòd scilicet *Idea* denotet causam, in divinis autem ad intra non datur causa, sed tantum Principium. Hæc, inquam, ratio infirma est ad tam gravem censuram opinioni alicui inurendam; *Idea* siquidem juxta omnes ad hoc tantum requiritur, ut operantem ad rei alicujus effectiorem dirigat; in hoc autem conceptu non involvitur vera causalitas. Ob auctoritatem igitur magis, quam rationem, tenendum est, Deum in operationibus ad intra non habere *Ideam*.

QUÆRES quarto: Utrum si Deus, non liberè, sed ex necessitate naturæ operaretur, & creaturas produceret, dici posset habere earum *Ideam*. Negat S. Thomas q. 3. de verit. a. 1. corp. ubi conceptum *Ideæ* in eo situm esse ait, ut quis ex consilio operetur, & finem sibi liberè præscribat: quæ de causa S. Dionysius de Div. Nom. cap. 5. *Ideas* vocat prædestinationes & bonas voluntates. Unde nonnulli hoc nomine Deum negant habere *Ideam* Verbi divini, & Spiritus Sancti, quòd eorum productiones non sint liberæ. Alii nihilominus ad rationem *Ideæ* non requirunt, nisi ut agens intellectuæ per illam ad opus aliquod efficiendum dirigatur, sive opus illud liberè exequatur, sive necessariò. Sicut si pictor aliquis in amentiam incideret, & jam non compos sui, imaginem scitè delinearet, haberet, inquit, imaginis illius *Ideam*.

Mihi modus loquendi S. Thomæ videtur congruentior, & notioni *Ideæ* conformior: ut enim quis per *Ideam*, seu ex arte operetur, præfigere sibi debet finem, atque ex electione quadam menti proponere exemplar, animo illud imitandi, & ex ejus directione opus intentum ad perfectionem perducendi: quod innuere videtur libertatem, atque ut quis mentis compos sit, & operationis suæ dominus: alioqui cur simias non dicimus operari per exemplar; dum operationes hominum intuentes, easdem gestibus suis exprimunt? Dices, quia non sunt agentia intellectuæ. Contra: secundum illam sententiam perinde est esse vel non esse agens intellectuæ, ut quis rei alicujus habeat *Ideam*, & operetur per exemplar: quid enim refert esse agens intellectuæ, nisi intellectuæ, seu rationali modo, hoc est, liberè & cum electione operetur. Unde, sicut hi auctores ad rationem *Ideæ* & exemplaris negant requiri libertatem, ita alii asserunt non requiri intellectum, sed sufficere imaginationem, sicque bestias dicunt operari per exemplar. Quare dico pictorem illum in statu amentia non operari proprie per exemplar, nec habere in rigore imaginis illius *Ideam*.

VII. *Sine in Deo Idea Verbi, & Spiritus Sancti.*

VII. *Idea non necessario denotat veram causalitatem.*

VIII. *An, ut quis dicatur habere Ideam, requiratur ut operetur liberè.*

IX. *Probabilius est, ad Ideam requiri libertatem in operando.*

Vltimus ostenditur ad rationem Ideæ requiri libertatem.

Quæres